

Podstawowe zasady i wymagania bhp przy użytkowaniu maszyn i innych urządzeń technicznych - skrypt

Niedopuszczalne jest wyposażanie stanowisk pracy w maszyny i inne urządzenia techniczne, które nie spełniają wymagań dotyczących oceny zgodności określonych w odrębnych przepisach. Tak stanowi aktualnie art. 217 Kodeksu pracy, który w wersji obowiązującej od 1 czerwca 1997 r. stanowił, że niedopuszczalne jest wyposażanie stanowisk pracy w maszyny i inne urządzenia techniczne, które nie spełniają wymagań dotyczących oceny zgodności określonych w odrębnych przepisach.

Tymi odrębnymi przepisami są:

- **Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności t.j. (Dz. U. 2004, nr 204, poz. 2087) ze zm.**
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań zasadniczych dla:
 - Maszyn i elementów bezpieczeństwa podlegających ocenie zgodności
 - Sprzętu elektrycznego
 - Urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu
 - Prostyh zbiorników ciśnieniowych

które weszły w życie z dniem 1 maja 2004 r., - uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, zgodne z postanowieniami ustawy o systemie oceny zgodności.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn i elementów bezpieczeństwa (Dz. U. 2005 nr 259, poz. 2170), z maszyn i innych urządzeń, które mogą być wykorzystywane podczas prac w budownictwie, następujące podlegają procedurze oceny zgodności z wymaganym udziałem jednostki notyfikowanej:

- Pilarki tarczowe (jedno- i wielopiłowe) do drewna i podobnych materiałów
- Strugarki wyrówniarki do obróbki drewna z ręcznym posuwem
- Jednostronne strugarki grubiarki do drewna z ręcznym podawaniem lub odbieraniem
- Pilarki taśmowe do drewna i podobnych materiałów, wyposażone w stały lub ruchomy stół lub wózek z ręcznym podawaniem lub odbieraniem

- Obrabiarki kombinowane do drewna i podobnych materiałów, w skład których wchodzi obrabiarki wyżej wymienione
- Wielowrzecionowe czopiarki do drewna z ręcznym posuwem
- Frezarki pionowe dolnowrzecionowe z posuwem ręcznym, do drewna i podobnych materiałów
- Przenośne pilarki łańcuchowe do drewna
- Prasy, w tym prasy krawędziowe, do obróbki metali na zimno, z ręcznym podawaniem lub odbieraniem, których ruchome elementy robocze mogą mieć skok większy niż 6 mm i prędkość przekraczającą 30 mm/s
- Maszyny do robót podziemnych następujących rodzajów: maszyny szynowe - lokomotywy i wózki hamulcowe, hydrauliczne obudowy zmechanizowane
- silniki spalinowe przeznaczone do instalowania w maszynach do robót podziemnych
- Urządzenia do podnoszenia osób, stwarzające ryzyko upadku z wysokości większej niż 3 m.

UWAGA!: z dniem **29 grudnia 2009 r.** wchodzi w życie Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 października 2008 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn (Dz.U. nr 199, poz. 1228).

Deklarację zgodności powinny mieć wszystkie maszyny i inne urządzenia wprowadzone do eksploatacji poczynając od dnia 1 czerwca 1997 roku.

Od dnia 1 maja 2004 r. - wejścia Polski do UE spośród maszyn, które mogą być stosowane w budownictwie, ocenie zgodności z udziałem jednostki notyfikowanej podlegają:

- Pilarki tarczowe do drewna z ręcznym posuwem lub dostawnym mechanizmem posuwowym albo wyposażone w poruszany ręcznie stół przesuwny
- Strugarki wyrówniarki i strugarki grubiarki do drewna ręcznym podawaniem lub odbieraniem
- Pilarki taśmowe do drewna i podobnych materiałów z ręcznym podawaniem lub odbiorem
- Przenośne pilarki łańcuchowe do drewna
- Urządzenia do podnoszenia osób, stwarzające ryzyko upadku z wysokości większej, niż 3 m

- Konstrukcje chroniące przed skutkami wywrócenia (ROPS) stosowane np. do robót budowlanych ziemnych
- Konstrukcje chroniące przed spadającymi przedmiotami (FOPS)

Deklaracja zgodności z wymaganiami zasadniczymi będzie wystawiana dla wszystkich maszyn i urządzeń technicznych podlegających ocenie zgodności, przy czym dla maszyn ujętych w zał. 2. do rozporządzenia w sprawie wymagań zasadniczych dla maszyn i elementów bezpieczeństwa na podstawie certyfikatu jednostki notyfikowanej.

Obowiązek oznakowania znakiem CE dotyczyć będzie wszystkich maszyn i urządzeń technicznych podlegających ocenie zgodności.

Do maszyn i innych urządzeń technicznych użytkowanych w budownictwie odnoszą się postanowienia:

- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy (Dz. U. 2002, Nr 191, poz. 1596) ze zm. (Dz. U. z 2003 r., nr 178, poz. 1745)** stanowi, że maszyny nabyte przed 1 stycznia 2003 powinny być w terminie do 1 stycznia 2006 dostosowane do wymagań tego rozporządzenia
- **Rozdział 7 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. 2003, Nr 47, poz. 401).**

Ww. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, oprócz minimalnych wymagań bezpieczeństwa odnoszących się do wszystkich maszyn, a dotyczących:

- elementów i układów sterowania,
- uruchamiania i zatrzymywania,
- ochrony przed spadającymi lub odlatującymi elementami oraz emitowanymi gazami, pyłami i innymi czynnikami szkodliwymi,
- ryzykiem pożaru, wybuchu oraz przewrócenia się osłon i innych urządzeń ochronnych,
- oznakowania

określa także wymagania dotyczące organizacji pracy związanej z użytkowaniem maszyn i innych urządzeń technicznych.

W obydwu rozporządzeniach określone są również szczegółowe minimalne wymagania dotyczące wybranych grup maszyn, między innymi stosowanych w budownictwie maszyn:

- samojezdnych,
- do podnoszenia ładunków i ludzi,
- wózków jezdniowych,

Obydwa te aspekty, ale w odniesieniu do maszyn i innych urządzeń stosowanych w budownictwie ujmuje szczegółowej wymienione wcześniej Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r.

Rozporządzenia te stanowią między innymi, że:

- maszyny i inne urządzenia techniczne udostępnione pracownikom przez pracodawcę powinny być:
 - właściwe (przeznaczone) do wykonywania danej pracy i warunków jej wykonywania, lub odpowiednio do tego przystosowane
 - montowane i użytkowane zgodnie z instrukcją producenta
 - obsługiwane przez przeszkolone i upoważnione osoby
 - utrzymywane w stanie zapewniającym ich sprawność

Maszyny i inne urządzenia techniczne podlegające dozorowi technicznemu mogą być użyte na terenie budowy tylko wówczas jeśli mają aktualne dokumenty uprawniające do eksploatacji. Operatorowi każdej maszyny powinna być udostępniona instrukcja bhp.

W przypadku gdy bezpieczne użytkowanie maszyn jest uzależnione od warunków, w jakich są one instalowane, pracodawca powinien poddać maszyny:

- wstępnej kontroli, po ich zainstalowaniu, a przed przekazaniem do eksploatacji po raz pierwszy;
- kontroli po zainstalowaniu na innym stanowisku pracy lub w innym miejscu.

Pracodawca powinien zapewnić, aby maszyny narażone na działanie warunków powodujących pogorszenie ich stanu technicznego, co może spowodować powstanie sytuacji niebezpiecznych, poddane były:

- okresowej kontroli, a także badaniom;
- specjalnej kontroli w przypadku możliwości pogorszenia bezpieczeństwa związanego z maszyną, a będącego wynikiem:
 - prac modyfikacyjnych,
 - zjawisk przyrodniczych,
 - wydłużonego czasu postoju maszyny,
 - niebezpiecznych uszkodzeń oraz wypadków przy pracy.

Kontroli tych dokonują jednostki działające na podstawie odrębnych przepisów albo osoby upoważnione przez pracodawcę i posiadające odpowiednie kwalifikacje.

Wyniki tych kontroli rejestruje się i przechowuje, do dyspozycji zainteresowanych organów, zwłaszcza nadzoru i kontroli warunków pracy, przez okres 5 lat od dnia zakończenia tych kontroli, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Dokument potwierdzający przeprowadzenie ostatniej kontroli maszyny powinien być dostępny w miejscu użytkowania maszyny, jeśli jest ona użytkowana poza terenem zakładu pracy.

W przypadku stwierdzenia w czasie pracy uszkodzenia maszyny lub innego urządzenia technicznego należy je niezwłocznie unieruchomić i odłączyć dopływ energii.

Dokonywanie napraw i czynności konserwacyjnych sprzętu zmechanizowanego będącego w ruchu jest zabronione.

Maszyny i oprzyrządowanie przeznaczone do podnoszenia ładunków dobiera się z uwzględnieniem wielkości ładunków, jakie będą nimi przenoszone, miejsc uchwytu, sposobu i miejsca umieszczenia ładunku, sprzętu do mocowania oraz warunków atmosferycznych, w jakich mogą być przemieszczane. Oprzyrządowanie maszyn przeznaczonych do podnoszenia ładunków, jeżeli nie jest rozmontowywane po użyciu, oznakowuje się w celu poinformowania użytkowników o właściwościach oprzyrządowania, w tym zwłaszcza dopuszczalnej nośności. Przeciążanie maszyn i innych urządzeń technicznych ponad dopuszczalne obciążenie robocze jest zabronione, z wyjątkiem przeciążeń dokonanych w czasie badań i prób.

Nie przenosi się ładunków nad niezabezpieczonymi miejscami pracy, w których zwyczajowo przebywają pracownicy. Jeżeli jednak praca nie może być wykonywana w inny sposób, pracodawca powinien ustalić zasady bezpiecznego jej wykonywania oraz zapewnić przestrzeganie tych zasad.

Pracownicy mogą być transportowani przy pomocy mechanicznie napędzanej maszyny, która jest przeznaczona do tego celu.